

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 388)

Ozon Tabakasını Tüketen Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/584)

T.C.

*Başbakanlık**Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü*

8.6.1989

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101.2274/02937

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 2.6.1989 tarihinde kararlaştırılan "Ozon Tabakasını Tüketen Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GEREKÇE

Protokol, uygulamaya girmesinden itibaren 1 yıl içinde Tarafların kloroflorokarbon üretimi ve tüketimini 1986 yılı seviyelerinde dondurmalarını şart koşmaktadır. Daha sonra 1993'de 1986 yılı üretim ve tüketiminin % 20'si kadar, bunu takip eden 5 yıl içinde ise % 50'si kadar bir azalmaya gidilmesi gerekmektedir. Tarafların, balonların üretim ve tüketiminin, Protokolün yürürlüğe girmesinden itibaren 3 yıl içinde 1986 yılı seviyelerinde dondurmaları gerekmektedir. Ancak, gelişme yolunda bir ülke olarak Türkiye, Protokolün, 5 inci maddesine göre 0.3 kg/kışı-yıl tüketim sınırını korumak koşulu ile 10 yıllık bir süre için yukarıdaki sınırlamalardan muaf olabilecektir. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığından alınan bilgiler dahilinde Türkiye'nin 1986 yılı kloroflorokarbon tüketim miktarı kişi başına 0.052 kg/yıl ve 1987 yılı itibarı ile de 0.075 kg/yıldır ve Protokolde belirtilen sınırların altında kalmaktadır.

Ayrıca, Protokol maddelerine göre, gelişmekte olan ülkeler çevre koruma açısından emniyetli olan alternatif madde ve teknolojilerin kullanımı konusunda hertürlü malî ve teknik yardımı sağlayabileceklerdir. Türkiye bu protokola katılmakla uluslararası kuruluşlardan alınan kredilere, ithalat ve ihracata konulacak olan kısıtlamaların da dışında kalmış olacaktır.

Sonuç olarak belirtmek gerekirse, ülkemizin sözkonusu Sözleşme ve Protokola Taraf olması, uzun sürebilecek bir geçiş dönemi süresince gerekli çalışmaların yapılması, uluslararası platformda çok güncel olan bir çevre sorununa kayıtsız kalınmaması, teknik ve ekonomik açıdan elde edilebilecek avantajlar bakımından yararlı olacaktır.

Diğer yandan Avrupa Topluluğu (AT) bünyesinde de, ilgili Sözleşme ve Protokolün paralelinde, AT ülkelerinde ozon tabakasını tüketen maddelerin ithalat-ihracat rejimlerini, üretim ve tüketim esaslarını belirleyecek bir Yönetmelik Taslağı hazırlanmış bulunmaktadır. Avrupa Topluluğuna girmek üzere yapılan hazırlıklar gözönüne alındığında, getirilecek kısıtlamalardan ilgili sektörlerin minimum oranda etkilenmesi açısından da konu Türkiye için önem taşımaktadır.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu

Esas No. : 1/584

12.1.1990

Karar No. : 7

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek Başkanlıkça 9.6.1989 tarihinde Komisyonumuza havale edilen 1/584 Esas Sayılı "Ozon Tabakasını Tüketen Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 11.1.1990 tarihli 6 ncı Birleşiminde Dışişleri ve Sağlık Bakanlıkları; Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, O.D.T.Ü.'nin konu ile ilgili öğretim üyelerinin de katılmalarıyla incelenip görüşülmüştür.

Görüşmeler sonucu, sözkonusu Protokolün, 22 Mart 1985 tarihinde 1985 yılında Viyana'da tertiplenen bir Konferansta sonuca ulaştırılmış bulunan "Ozon Tabakasının Korunmasına İlişkin Viyana Sözleşmesi'nin hedeflerini gerçekleştirmek üzere 16 Eylül 1987 tarihinde Montreal'de imzaya açıldığı anlaşılmıştır.

Protokol, ozon tabakasını tüketen bazı kloroflorokarbonların üretim ve tüketimini kontrol altına almak, tedrici bir şekilde azaltmak ve nihai hedef olarak ekonomik ve teknik imkânlarla bağlı kalmak ve geliştirmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını da gözönünde tutmak suretiyle ortadan kaldırmak amacıyla alınacak önlemleri vazetmekte, taraf ülkelerce bu amaçla yapılacak araştırma, geliştirme, kamuoyu bilinçlendirilmesi, bilgi değişimi ve teknik yardımlaşma çalışmalarının esaslarını düzenlemektedir.

Protokolün onaylanmasını uygun bulan tasarının kabulü halinde ülkemiz, protokolde öngörülen ticaret ve kredi düzenlemeleri, teknik yardım, alternatif teknolojilerden yararlanma gibi konularda muhtelif kolaylıklar sağlama olanağına kavuşacağından Tasarının tümü ve maddeleri toplantıya katılan üyelerimizin oybirliği ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, tasarının havalesi gereği Dışişleri Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Mustafa Balcılar
Eskişehir
Üye
Yaşar Eryılmaz
Ağrı
Üye
Nizamettin Özdoğan
Elazığ
Üye
Öner Miski
Hatay
Üye
Kerem Güneş
Kars

Katip
Hamdi Özsoy
Afyon
Üye
Sait Ekinci
Burdur
Üye
Mustafa Kul
Erzincan
Üye
Türkan Akyol
İzmir
Üye
Talat Sargın
Tokat

Üye
Mahmut Orhon
Yozgat

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Dışişleri Komisyonu
Esas No. : 1/584
Karar No. : 23

2.3.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Ozon Tabakasını Tüketen Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 7.2.1990 Tarihli I-3/9 Sayılı Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Başbakanlık Çevre Müsetşarlığı ve Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Hayati önemi bulunan ozon tabakasının korunması amacıyla, tarafların kloroflorokarbon üretimini ve tüketimini sınırlandırmaları ve çevre koruma açısından daha emniyetli alternatif teknolojilerin kullanımı konusunda malî ve teknik yardımlaşmayı amaçlayan Protokole katılmamız Komisyonumuzca da uygun görülerek Tasarı, Başlık ve 1 inci maddede geçen “tüketen” kelimesinin yerine “incelten” kelimesinin konulmasıyla, bu değişiklikle kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul’un onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Adnan Tütükn
Amasya
Sözcü
M. Cavit Kavak
İstanbul
Üye
M. Tahir Köse
Amasya
Üye
Fethi Çelikbaş
Burdur
Üye
Ali Tandırşay
İstanbul
Üye
Nurettin Yılmaz
Mardin

Başkanvekili
Mustafa Kalemli
Kütahya
Kâtip
Ali Rifki Atasever
Tekirdağ
Üye
Göksel Kalaycıoğlu
Ankara
Üye
H. Cahit Aral
Elazığ
Üye
Abdulvahap Dizdaroğlu
Mardin
Üye
İrfan Demiralp
Samsun
(İmzada Bulunamadı)

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Ozon Tabakasını Tüketen Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 16 Eylül 1987 tarihinde Montreal'de imzaya açılan "Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Protokol"e katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

OZON TABAKASINI TÜKETEN MADDELERE DAİR MONTREAL PROTOKOLÜ

Bu Protokol'e Taraf Olan Devletler,

Ozon Tabakasının Korunmasına ilişkin Viyana Sözleşmesine Taraf Devletler olarak,

Bu Sözleşme uyarınca, insan sağlığını ve çevreyi, ozon tabakasını değiştiren ya da değiştirme olasılığı bulunan insan faaliyetlerinin yarattığı veya yaratabileceği olumsuz etkilere karşı korumak için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduklarını akılda tutarak,

Bazı maddelerin dünya çapında yayılmasının ozon tabakasını bariz bir şekilde tüketebileceğinin veya insan sağlığı ve çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratabilecek şekilde değiştirilebileceğinin farkında olarak,

Bu maddelerin yayılmalarının iklim üzerindeki potansiyel etkilerinin bilincinde olarak,

Ozon tabakasını tükenmeye karşı korumak için alınacak önlemlerin, ekonomik ve teknik imkânlar elverdiğince bilimsel bilgilere dayandırılması gerektiğini bilerek,

Ozon tabakasını tüketen maddeleri bilimsel gelişmelere, ekonomik ve teknik imkânlara bağlı olarak ortadan kaldırmayı nihai hedef olarak benimseyip bu maddelerin dünya üzerindeki yayılmalarını adil bir şekilde kontrol edebilmek için gerekli tedbirleri alarak ozon tabakasını korumaya kararlı olarak,

Gelişme yolunda ülkelerin bu maddelere ilişkin taleplerinin karşılanabilmesi için özel koşullar gerektiğini hatırlatarak,

Bazı kloroflorokarbonların emisyonlarını kontrol altına almak için ulusal ve bölgesel düzeyde şimdiden bazı önlemlerin alınmış olduğunu kaydederek,

Ozon tabakasını tüketen maddelerin yayılmalarının azaltılması ve kontrol edilmesine yönelik bilimsel ve teknik araştırma ve geliştirme çalışmalarında, gelişme yolunda ülkelerin ihtiyaçlarını da gözönüne alacak şekilde uluslararası işbirliğini artırmanın önemini dikkate alarak,

AŞAĞIDAKİ KARARLARI ALMIŞLARDIR :

MADDE 1 : TANIMLAR

Bu Protokolde adı geçen :

1. "Sözleşme" 22 Mayıs 1985'de kabul edilen Ozon Tabakasının Korunmasına İlişkin Viyana Sözleşmesi,
2. "Taraflar" başka bir yerde aksi belirtilmediği sürece, bu Protokole Taraf olan devletler,
3. "Sekretarya" Sözleşmenin sekretaryası,
4. "Kontrol altındaki madde" ister tek başına isterse karışım halinde bulunsun bu Protokole ait Ek A'da sıralanan herhangi bir madde,
5. "Üretim" kontrol altındaki maddenin miktarından Taraflarca tespit edilecek teknolojiler yoluyla ortadan kaldırılan madde miktarının çıkartılması ile elde edilen miktar,
6. "Tüketim" kontrol altındaki maddelerin üretimi artı ithalatı eksi ihracatı,
7. "Hesaplanan Seviyeler" 3. Madde uyarınca belirlenecek üretim, ithalat, ihracat, tüketim seviyeleri,
8. "Sınai rasyonelleşme" ekonomik verimliliğe ulaşma veya arzda tesislerin kapanması sonucu ortaya çıkması beklenen yetersizliklere çözüm bulunabilmesi amacıyla taraflardan birinin hesaplanmış üretim seviyesinin tamamen ya da kısmen bir diğer tarafa aktarılması demektir.

MADDE 2 : KONTROL ÖNLEMLERİ

1. Tarafların her biri, bu Protokolün yürürlüğe giriş tarihini takip eden yedinci ayın ilk gününden itibaren başlayacak oniki aylık dönemde, ve bundan sonra gelecek her oniki aylık dönemde, Ek A Grup I'de sıralanan kontrol altındaki maddelerin hesaplanmış tüketim seviyelerinin, kendilerinin 1986 için hesaplanmış tüketim seviyelerini aşmamasını temin edeceklerdir. Aynı dönemin sonunda, bu maddelerden birini ya da daha çoğunu üreten Taraflardan her biri bu maddelerin kendileri için hesaplanmış üretim seviyesinin, 1986 için hesaplanmış üretim seviyesini aşmamasını temin edeceklerdir; bu seviye 1986 seviyesinin yüzde onundan daha fazla artmamış ise bu son durum istisna teşkil edecektir. Bu artışa ancak 5. Madde uyarınca faaliyet gösteren Tarafların temel iç taleplerini karşılamak veya Taraflar arasında sınıflı rasyonelleşmeyi tesis etmek için izin verilebilecektir.

2. Tarafların her biri, bu Protokolün yürürlüğe giriş tarihini takip eden otuzyedinci ayın ilk gününden itibaren başlayacak oniki aylık dönemde, ve bundan sonra gelecek her oniki aylık dönemde, Ek A Grup II'de sıralanan kontrol altındaki maddelerin hesaplanmış tüketim seviyelerinin kendilerinin 1986 için hesaplanmış tüketim seviyelerini aşmamasını temin edeceklerdir. Bu maddelerden birini ya da daha çoğunu üreten Tarafların herbiri, bu maddelerin kendileri için hesaplanmış üretim seviyesinin 1986 için hesaplanmış üretim seviyesini aşmamasını temin edeceklerdir; bu seviye 1986 seviyesinin yüzde onundan daha fazla artmamış ise bu son durum istisna teşkil edecektir. Bu artışa ancak 5. Madde uyarınca faaliyet gösteren Tarafların temel iç taleplerini karşılamak veya Taraflar arasında sınıflı rasyonelleşmeyi tesis etmek için izin verilebilecektir. Bu önlemlerin uygulama mekanizmaları Taraflarca ilk bilimsel değerlendirmeyi izleyen birinci toplantıda tespit edilecektir.

3. Tarafların her biri 1 Temmuz 1993 ile 30 Haziran 1994 arasındaki dönemde, ve bundan sonraki her oniki aylık dönemde Ek A Grup I'de sıralanan kontrol altındaki maddelere ait kendi hesaplanmış tüketim seviyelerinin yılda, 1986 seviyesinin yüzde seksenini aşmamasını temin edeceklerdir. Bu maddelerden bir yada daha fazlasını üreten Tarafların her biri bu maddelerin üretimi için kendi hesaplanmış üretim seviyelerinin aynı süreler içinde 1986 yılındaki hesaplanmış üretim seviyelerinin yıllık yüzde seksenini aşmamasını temin edeceklerdir.

Bununla birlikte, 5. Maddeye uygun olarak faaliyet gösteren Taraf devletlerin temel iç taleplerini karşılamak amacıyla veya Taraflar arasında sınıflı rasyonelleşmeyi tesis edebilmek için, hesaplanmış üretim seviyelerinin 1986 daki hesaplanmış üretim seviyelerini en fazla yüzde on aşacak şekilde yükselmesine izin verilebilecektir.

4. Tarafların her biri 1 Temmuz 1998 ile 30 Haziran 1999 tarihleri arasındaki dönemde ve bundan sonraki her oniki aylık dönemde, Ek A Grup I'de sıralanan kontrol altındaki maddeler için hesaplanmış tüketim seviyelerinin, 1986'da hesaplanan tüketim seviyesini yıllık olarak yüzde elliden fazla aşmamasını temin edeceklerdir.

Bu maddelerden birini ya da daha fazlasını üreten her Taraf devlet, aynı dönem içerisinde bu maddeler için hesaplanan üretim seviyesinin, 1986'da hesaplanmış üretim seviyesini yüzde elliden fazla aşmamasını temin edecektir. Bununla birlikte 5. Madde uyarınca faaliyet gösteren Taraf devletlerin temel iç taleplerinin karşılanması amacıyla veya Taraflar arasında sınıflı rasyonelleşmeyi tesis edebilmek için, hesaplanmış üretim seviyesinin 1986 için hesaplanmış üretim

seviyesini en fazla yüzde onbeş aşacak şekilde yükseltmesine izin verilebilecektir. Taraflar bu maddelerin taraflar için hesaplanmış tüketim seviyelerinin en az üçte ikisini temsil edenlerin katıldığı ve oy kullandığı bir toplantıda üçte iki çoğunlukla aksi kabul edilmediği sürece bu fıkra yürürlükte kalacaktır. Bu karar 6. Maddede belirtilen değerlendirmeler çerçevesinde ele alınacak ve hükme bağlanacaktır.

5. Kontrol altındaki maddelerden Ek A Grup I'de sıralananlar için 1986 yılı hesaplanmış üretim seviyesi yirmibeş kilotondan az olan herhangi bir Taraf devlet, sınıai rasyonelleşmeyi tesis etme amacıyla, 1,3 ve 4'üncü fıkralarda belirtilen limitlerin üzerinde gerçekleşen üretimi diğer bir Taraf devlete devredebilir veya devralabilir, ancak ilgili Taraf devletlerin hesaplanan toplam üretim seviyeleri bu Maddede belirtilen sınırları aşmamalıdır. Bu üretimle ilgili herhangi bir devir işlemi, devralma yahut devretmeden sonra olmamak kaydıyla Sekretaryaya bildirilecektir.

6. 5. Madde uyarınca faaliyet göstermeyen ve kontrol altındaki maddelerin üretildiği tesislerin inşaatına başlamış bulunan veya 16 Eylül 1987'den önce böyle tesisler için anlaşma yapmış olan ve bunu 1 Ocak 1987'den önce ulusal mevzuatına geçirmiş bulunan herhangi bir Taraf devlet, 1986 için hesaplanmış üretim seviyesini belirlerken bu tesislerin üretimini kendi 1986 üretimine ilave edebilir, ancak bu tesislerin 31 Aralık 1990 tarihinde tamamlanacak olması ve sözkonusu tesislerin bu taraf devletin hesaplanmış kontrol altında madde tüketim seviyesini yılda kişi başına 0,5 kg'dan daha fazla arttırmaması gerekmektedir.

7. 5. fıkra uyarınca yapılan herhangi bir üretim devri veya 6. fıkra uyarınca üretime yapılan herhangi bir ekleme, devir ya da ekleme işleminden daha sonra olmamak üzere Sekretaryaya iletilecektir.

8. (a) sözleşmenin 1 (6) Maddesinde tanımlanan bir bölgesel ekonomik bütünleşme örgütüne üye olan Taraf Devletler bu Maddenin tüketimle ilgili yükümlülüklerini ortaklaşa olarak yerine getirmeye karar verebilirler, ancak toplam hesaplanmış tüketim seviyeleri bu Maddede belirtilen seviyeleri aşmamalıdır.

(b) Bu türden herhangi bir anlaşmaya giren Taraflar, anlaşmada sözkonusu olan tüketim azalmasının yürürlüğe girişi tarihinden daha önce sekretaryayı bu anlaşmanın koşullarından haberdar edeceklerdir.

(c) Bu tür bir anlaşma ancak sözkonusu bölgesel ekonomik bütünleşme örgütüne üye tüm devletler ve örgütün kendisi Protokole Taraf iseler ve bu uygulama biçimini sekretaryaya bildirdilerse geçerli olacaktır.

9. (a) Taraflar 6. Maddede belirtilen değerlendirmeleri esas alarak aşağıdaki hususlarda karar alabileceklerdir :

(i) Ek A'da belirtilen ozon tüketme potansiyellerinde değişiklik yapıp yapılmayacağı, yapılacaksa bu değişikliklerin neler olduğu,

(ii) Kontrol altındaki maddelerin üretim veya tüketimlerinde 1986 seviyelerine oranla yeni değişiklikler ve indirimler yapıp yapılmayacağı, yapılacaksa bu değişiklik ve indirimlerin kapsam, miktar ve zamanlamaları,

(b) Bu tür değişiklik önerileri, görüşülecekleri Taraf devletler toplantısından en az altı ay önce Sekreteryaya tarafından Taraflara iletilecektir.

(c) Bu kararların alınması sırasında Taraflar uzlaşma sağlamak hususunda tüm gayretlerini göstereceklerdir. Uzlaşma sağlama yolunda tüm çabalar karşılıksız kaldığı ve anlaşmaya varılamadığı takdirde, Tarafların kontrol altındaki madde tüketimlerinin en az yüzde ellisini temsil eden devletlerin bulunduğu ve oy kullandığı bir toplantıda oyların üçte ikisi ile bu kararlar alınacaktır.

(d) Tarafların tümü için bağlayıcı olacak olan bu kararlar, Depoziter ülke tarafından Taraflara iletilecektir. Bu kararlar aksi belirtilmediği sürece, Depoziter devlet tarafından bildirildikleri tarihten itibaren altı ay geçtikten sonra yürürlüğe gireceklerdir.

10. (a) Bu Protokolün 6. Maddesinde belirtilen değerlendirmelere dayanarak ve Sözleşmenin 9. Maddede açıklanan prosedür çerçevesinde Taraflar aşağıdaki hususlarda karar alabilirler :

(i) Bu Protokolün eklerinden herhangi birine bu maddelerden herhangi birinin eklenmesi veya çıkartılması, bu yapılacaksa hangi maddeler olduğunun tespiti.

(ii) Bu maddeler için uygulanacak kontrol önlemlerinin mekanizması, kapsamı ve zamanlaması.

(b) Sözkonusu kararlar Toplantıda mevcut bulunan ve oy kullanan Tarafların üçte ikisinin oylarıyla kabul edildiği takdirde yürürlüğe gireceklerdir.

11. Taraflar bu Maddede belirtilen hükümlerle sınırlı kalmaksızın, bu Maddenin gerekli kıldığından daha sıkı önlemler alabilirler.

MADDE 3 : KONTROL SEVİYELERİNİN HESAPLANMASI

2. ve 5. Maddelerin uygulanması amacıyla Tarafların her biri, Ek A'da belirtilen her Grup için aşağıda belirtilen hesaplanmış seviyeleri belirleyeceklerdir :

(a) Üretim için

(i) Kontrol altındaki maddelerden herbirisine ait kendi yıllık üretim miktarını Ek A'da buna karşı gelen ozon tüketim potansiyeliyle çarparak, ve

(ii) Elde edilen sayıları her bir grup içinde toplayarak.

(b) İthalat ve ihracat miktarları için üstte (a) bendinde belirtilen işlem tersine işletilerek, ve

(c) Tüketim için ise yukarıda (a) ve (b) bentlerinde belirtilen şekilde hesaplanmış bulunan rakamlardan üretim ve ithalat rakamlarını birbiriyle toplayıp elde edilen rakamdan ihracat rakamını çıkartarak hesaplama yapılacaktır. Ancak, 1 Ocak 1993'den itibaren, ihracatta bulunan bir Tarafa ait tüketim seviyesi hesaplanırken ihracat miktarı çıkartılamayacaktır.

MADDE 4 : TARAF OLMAYAN DEVLETLERLE YAPILAN TİCARETİN KONTROLÜ

1. Taraf ülkeler bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içerisinde, bu Prokole taraf olmayan ülkelere kontrol altında tutulan madde ithal edilmesini yasaklayacaklardır.

2. 5. Maddenin 1. fıkrası uyarınca faaliyet gösteren hiç bir Taraf Devlet 1 Ocak 1993'ten itibaren, bu Protokole Taraf olmayan herhangi bir devlete kontrol altındaki maddelerin ihracatını gerçekleştiremeyecektir.

3. Taraflar, bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki üç yıl içerisinde Sözleşmenin 10. Maddesinde belirtilen işlemlere uygun olarak kontrol altındaki ürünler listesini içeren bir ek hazırlayacaklardır. Bu eke prosedüre uygun bir şekilde itiraz etmeyen tüm Taraf devletler, sözkonusu ekin yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içerisinde bu Protokole taraf olmayan herhangi bir Devletten sözkonusu maddelerin ithal edilmesini yasaklayacaklardır.

4. Taraflar, bu Protokolün yürürlüğe giriş tarihinden sonraki beş yıl içerisinde bu Protokole taraf olmayan devletlerden kontrol altındaki maddeler ile üretilen fakat bu maddeleri içermeyen ürünlerin ithal edilmesinin kısıtlanmasının veya yasaklanmasının mümkün olup olmadığını tespit edeceklerdir. Mümkün görüldüğü takdirde, Taraflar Sözleşmenin 10. Maddesinde belirtilen işlemlere uygun olarak bu tür ürünleri belirten bir ek hazırlayacaklardır. Bu eke prosedüre uygun bir şekilde itiraz etmeyen tüm Taraf Devletler, sözkonusu ekin yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içerisinde bu Protokole taraf olmayan herhangi bir devletten sözkonusu maddelerin ithal edilmesini yasaklayacak veya kısıtlayacaklardır.

5. Taraflar bu Protokole taraf olmayan herhangi bir devlete kontrol altındaki maddelerin üretiminde kullanılan veya üretimde bu maddeleri kullanan teknolojilerin ihrac edilmesini desteklemeyeceklerdir.

6. Taraflar, bu Protokole taraf olmayan herhangi bir devlete, kontrol altındaki maddelerin üretilmesini imkân dahiline getirecek ürünlerin, ekipmanın, tesislerin veya teknolojilerin ihracını sağlayabilecek ödenek yardım, kredi, garanti ya da sigorta programlarının temininden kaçınacaklardır.

7. 5. ve 6. fıkralar kontrol altına alınan maddelerin muhafazasını, geri kazanılmasını, yeniden işlenmesini veya bertaraf edilmesini mümkün kılan, alternatif maddelerin geliştirilmesini hızlandıran veya kontrol altındaki maddelerin yayılmalarının azalmasına katkıda bulunan ürünlere, ekipmana, tesislere ve teknolojilere uygulanmayacaktır.

8. Tarafların bir toplantısında bu Protokole taraf olmayan herhangi bir Devletin bu Maddeye ve 2. Maddeye tümüyle uyduğu tespit edildiği ve bu Devlet 7 Maddede belirtilen verileri sunduğu takdirde, bu Maddenin hükümleriyle sınırlı kalınmaksızın sözkonusu devletten 1., 3. ve 4. fıkralarda belirtilen ithalatın yapılmasına izin verilebilir.

MADDE 5 : GELİŞME YOLUNDA ÜLKELERİN ÖZEL DURUMLARI

1. Gelişme yolundaki ülkelerden biri olan Protokolün kendisi için yürürlüğe girdiği tarihte veya Protokolün yürürlüğe girdiği tarihten sonraki on yıl içerisinde herhangi bir tarihte kontrol altındaki maddelere ilişkin hesaplanmış tüketim seviyesi yılda 0.3 kilogramın altında olan bir Taraf devlet, temel iç talebini karşılayabilmek için 2. Maddenin 1 ilâ 4 fıkralarında belirtilen kontrol önlemlerine uyma yükümlülüğünü bu fıkralarda belirtilen tarihlerden on yıl sonraya erteleyebilecektir. Ancak, bu Taraf devlet, yılda kişi başına 0.3 kilogramlık hesaplanmış tüketim seviyesini aşamayacaktır. Böyle bir Taraf Devlet, kontrol önlemlerine uyup uymadığının tespitinde 1995 ve 1997 yılları da dahil olmak üzere bu yıllar arasındaki döneme ait hesaplanmış tüketim seviyesi yıllık ortalamasını veya kişi başına 0.3 kilogramlık hesaplanmış tüketim seviyesini (bunlardan hangisi daha düşüğe) temel almakla yükümlü olacaktır.

2. Taraflar, gelişme yolundaki Taraf ülkelerin çevre açısından güvenli alternatif maddelere ve teknolojilere erişmelerini kolaylaştırmayı ve onların bu alternatiflerden en geniş bir şekilde yararlanabilmeleri için kendilerine yardımcı olmayı taahhüt ederler.

3. Taraflar, gelişme yolundaki Taraf ülkelerin alternatif teknolojileri ve ikame maddeleri kullanabilmeleri için ikili veya çok taraflı olarak ödenek, yardım, kredi, garanti ve sigorta programları teminini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

MADDE 6 : KONTROL ÖDEMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Taraflar, 1990'dan itibaren ve daha sonra en az her dört yılda bir mevcut bilimsel, çevresel, teknik ve ekonomik veriler ışığında 2. Maddede belirtilen kontrol önlemlerini değerlendirmeye tabi tutacaklardır. Her değerlendirmeden en az bir yıl önce, Taraflar yukarıda değinilen alanlarda yetişmiş uzmanların katıldığı paneller düzenleyecekler, bu panellerin kompozisyonunu ve çalışma şartlarını tespit edeceklerdir. Bu paneller toplandıktan sonra bir yıl içerisinde sekretarya aracılığı ile vardıkları sonuçları Taraflara iletceklerdir.

MADDE 7 : RAPORLARIN SUNULMASI

1. Her taraf devlet, Protokole taraf olduktan sonraki üç ay içerisinde sekretaryaya kontrol altındaki maddelerin her birisi için 1986 yılı üretim, ithalat ve ihracatıyla ilgili istatistikî verilerini, gerçek veriler temin edilemediği takdirde bunlara ilişkin tahmini rakamlarını sunacaktır.

2. Taraflar, Protokole taraf oldukları yıla ve bundan sonraki her yıla ait, kontrol altında tutulan madde üretimine (Taraflarca onaylanacak teknolojilerle bertaraf edilen madde miktarları ayrı olarak belirtilecektir), Taraf ya da Taraf olmayan devletlere yapılan ihracata ve bunlardan yapılan ithalata ilişkin yıllık istatistikî verilerini Sekretarya'ya iletceklerdir.

MADDE 8 : PROTOKOL HÜKÜMLERİNE UYULMAMASI

Taraflar, ilk toplantılarında, bu Protokol hükümlerine uyulup uyulmadığının tespitine ve uymadığı tespit edilen Taraf devletlere uygulanacak işlemlere ilişkin prosedürleri ve kuramsal işleyiş biçimlerini görüşecek ve kabul edeceklerdir.

MADDE 9 : ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME, HALKIN BİLİNÇLENDİRİLMESİ VE BİLGİ DEĞİŞİMİ

1. Tarafların, kendi ulusal politikaları, düzenlemeleri ve uygulamaları ile uyumlu olarak ve gelişme yolunda ülkelerin ihtiyaçlarını özellikle gözönünde bulundurarak, aşağıdaki hususlarda araştırma, geliştirme faaliyetlerinin ve bilgi alışverişinin hızlandırılması için doğrudan ya da uzman uluslararası kuruluşlar vasıtasıyla işbirliğine gideceklerdir.

(a) Kontrol altında tutulan maddelerin muhafazası, geri kazanılması, yeniden işlenmesi veya bertaraf edilmesi hususlarında iyileştirme sağlayabilecek en iyi teknolojilerin belirlenmesi;

(b) Kontrol altında tutulan maddeler, bu maddeleri içeren ürünler, ya da bu maddeler kullanılarak üretilen ürünler için sunulabilecek alternatifler; ve

(c) İlgili kontrol stratejilerinin faydaları ve maliyetleri,

2. Taraflar, kontrol altında tutulan maddelerin veya ozon tabakasını tüketen diğer maddelerin yayılmalarının çevresel etkileri konusunda halkın bilinçlendirilmesinin hızlandırılması için tek tek, ortaklaşa ya da uzman uluslararası kuruluşlar aracılığı ile işbirliğine gideceklerdir.

3. Her taraf Devlet bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki iki yıl içerisinde ve bundan sonraki her iki yılda bir sekreteryaya bu madde uyarınca yürüttüğü faaliyetlerin bir özetini sunacaktır.

MADDE 10 : TEKNİK YARDIM

1. Taraflar, Sözleşmenin 4. Maddesinde belirtilen hükümlere uygun olarak ve özellikle gelişme yolunda ülkelerin ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak, bu Protokole katılınmasını ve Protokolün uygulanmasını kolaylaştırabilecek teknik yardımların artırılması hususunda işbirliği yapacaklardır.

2. Bu Protokolü imzalayan devletlerden herhangi biri, Protokole katılma veya protokolu uygulama amacıyla sekreteryadan teknik yardım talebinde bulunabilecektir.

3. Taraflar, ilk toplantılarında, çalışma planlarının hazırlıkları da dahil olmak üzere, bu maddenin 1. ve 2. fıkraları ile 9. Maddede belirtilen yükümlülükleri hangi şekilde yerine getireceklerine ilişkin görüşmeleri başlatacaklardır. Söz konusu çalışma planlarında gelişme yolunda ülkelerin ihtiyaçlarına ve imkânlarına özel bir önem atfedilecektir. Bu Protokole taraf olmayan devletler ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri söz konusu çalışma planlarında ortaya koyulan faaliyetlere katılma hususunda teşvik edileceklerdir.

MADDE 11 : TARAFLARIN TOPLANTILARI

1. Taraflar düzenli aralıklarla toplanacaklardır. Sekreteryaya Tarafların ilk toplantısını bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonraki ilk bir yıl içerisinde, ve bu dönem içinde gerçekleştirilmesi programlanmış ise Sözleşmeye Taraf Devletler Konferansı ile bağlantılı olarak düzenleyeceklerdir.

2. Taraflar aksine bir karar almadıkları sürece, daha sonraki olağan toplantılar Sözleşmeye Taraf Devletler Konferansı toplantıları ile bağlantılı şekilde yapılacaktır. Olağanüstü toplantılar, Tarafların toplantılarında gerekli görülebilecek herhangi bir zamanda veya Taraflardan birinin yazılı isteği üzerine, ancak bu isteğin Sekreteryaya tarafından kendilerine iletilmesinden sonraki altı ay içerisinde Tarafların en az üçte biri tarafından desteklenmesi halinde yapılabilecektir.

3. Taraflar, ilk toplantılarında

(a) Toplantıların işleyiş kurallarını mutabakat yoluyla tespit edecekler;

(b) 13. Maddenin 2. fıkrasında belirtilen mali kuralları mutabakat yoluyla tespit edecekler;

(c) 6. Maddede belirtilen panelleri kuracaklar ve çalışma ilkelerini belirleyecekler;

(d) 10. Maddenin 3 fıkrasında değinilen çalışma planlarının hazırlanmasına başlayacaklardır.

4. Tarafların toplantılarının işlevleri şunlar olacaktır :

(a) Protokolün uygulanmasının gözden geçirilmesi;

(b) 2. Maddenin 9. fıkrasında belirtilen değişiklikler ya da indirimlerle ilgili kararların alınması;

(c) 2. Maddenin 10. fıkrası uyarınca, maddelere ilişkin herhangi bir ek'e veya ilgili kontrol önlemlerine ilave yapılması ya da bunlardan birinin çıkartılması,

(d) Gerekli görüldüğü takdirde 7. Madde ile 9. Maddenin 3. fıkrasında sözü edilen bilgilerin rapor edilmesinde kullanılacak prosedür ve rehberlerin hazırlanması;

(e) 10. maddenin 2. fıkrası uyarınca sunulan teknik yardım taleplerinin değerlendirilmesi;

(f) 12. Maddenin (c) bendi uyarınca sekreteryaya tarafından hazırlanan raporların değerlendirilmesi;

(g) 2. Maddede belirtilen kontrol önlemlerinin 6. Maddeye uygun olarak değerlendirilmesi;

Bu Protokolün veya herhangi bir ekinin değiştirilmesi veya yeni bir ek hazırlanmasına ilişkin öneriler olduğu takdirde bunların incelenmesi ve benimsenmesi;

(i) Bu Protokolün uygulanması için Bir bütçe hazırlanması ve kabul edilmesi, ve

(j) Bu Protokolün amaçlarına uygun kazanımlar sağlanması için gerekli görülebilecek herhangi bir faaliyetin ele alınması ve böyle bir faaliyete girişi

5. Birleşmiş Milletler, uzman kuruluşları ve uluslararası Atom Enerji Ajansının yanı sıra bu Protokole taraf olmayan herhangi bir devlet Tarafların toplantısında gözlemci sıfatıyla temsil edilebilecektir. Ozon tabakasının korunmasına ilişkin alanlarda uzman olup Tarafların herhangi bir toplantısına gözlemci sıfatıyla katılmak istediğini Sekreteryaya bildiren Ulusal ya da Uluslararası bir hükümet kuruluşu veya gönüllü kuruluş mevcut Taraf devletlerin en az üçte biri itirazda bulunmadığı sürece toplantıya kabul edilebilir. Gözlemcilerin kabul ve katılımları, Taraflarca kabul edilecek işleyiş kurallarına tabi olacaktır.

MADDE 12 : SEKRETARYA

Bu Protokol'un amaçları çerçevesinde, Sekreteryaya :

(a) 11. Maddede belirtilen Taraf devletler toplantılarını düzenleyecek ve hizmet sunacak;

(b) 7. Madde uyarınca bir Taraf devletçe sunulan verileri toplayacak ve istenen bilgileri sunacak;

(c) 7. ve 9. Maddeler uyarınca elde edilen bilgilere dayanan raporları hazırlayıp düzenli olarak Taraflara ileticek;

(d) 10. Madde uyarınca kendisine iletilen herhangi bir teknik yardım talebini, bu talebin karşılanmasını kolaylaştırmak amacıyla Taraflara ileticek;

(e) Taraf olmayan devletleri gözlemci olarak tarafların toplantılarına katılmaya ve bu Protokolün hükümlerine uygun davranmaya teşvik edecek;

(f) Gerektiğinde, Taraf devletlerden olmayan bu gözlemcilere (c) ve (d) bentlerinde belirtilen bilgileri ve talepleri aktaracak; ve

(g) Taraflarca uygun görülecek ve bu protokolün amaçlarına ulaşmasını sağlayacak diğer görevleri yürütecektir.

MADDE 13 : MALİ HÜKÜMLER

1. Sekreteryanın bu Protokolle ilgili olarak yürüteceği faaliyetler de dahil olmak üzere, bu Protokolün işleyişi için gerekli görülecek fonlar-esas olarak Tarafların katkılarıyla oluşturulacaktır.

2. Taraflar ilk toplantılarında bu Protokolün işleyişi için gerekli malî kuralları mutabakat yoluyla belirleyeceklerdir.

MADDE 14 : PROTOKOLÜN SÖZLEŞME İLE İLİŞKİSİ

Bu Protokolde aksi belirtilmediği sürece, Sözleşmenin protokollere ilişkin hükümleri bu Protokole de uygulanacaktır.

MADDE 15 : İMZA

Bu Protokol 16 Eylül 1987'de Montreal'de, 17 Eylül 1987'den 16 Ocak 1988'e kadar Ottawa'da ve 17 Ocak 1988'den 15 Eylül 1988'e kadar New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde Devletlerin ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin imzalarına açık olacaktır.

MADDE 16 : YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

1. Kontrol altında tutulan maddelerin 1986 tahmini global tüketiminin en az üçte ikisini temsil eden Devletler ya da bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerince en az oniki kabul, onay veya katılma belgesi depoziter ülkeye sunulduğu ve Sözleşmenin 17. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen hükümler yerine getirildiği takdirde bu Protokol 1 Ocak 1989 tarihinde yürürlüğe girecektir. Bu tarihte sözkonusu koşullar gerçekleşmediği takdirde Protokol, bu koşulların yerine getirildiği tarihten sonraki doksanuncu günde yürürlüğe girecektir.

2. Birinci fıkrada belirtilen bölgesel bir ekonomik bütünleşme örgütüncü sunulan bir belge bu örgüte üye Devletlerce sunulan belgelere ek bir belge olarak sayılmayacaktır.

3. Bu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra, herhangi bir Devlet ya da bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü kendi onay, kabul, veya katılma belgesini sunduktan sonraki doksanuncu günde Protokole Taraf olmuş sayılacaktır.

MADDE 17 : YÜRÜRLÜĞE GİRİŞTEN SONRA KATILAN TARAF DEVLETLER

Bu Protokole yürürlüğe giriş tarihinden sonra Taraf olan tüm Devletler ya da bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri, 5. Madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 2. ve 4. Maddelerin, Protokole yürürlüğe girdiği tarihte Taraf olmuş bulunan devletler ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri için bu tarihten itibaren geçerli olan tüm yükümlülüklerini yerine getireceklerdir.

MADDE 18 : REZERVLER

Bu Protokole hiç bir rezerv konamaz.

MADDE 19 : ÇEKİLME

Sözleşmenin geri çekilmeyle ilgili 19. maddesinin hükümleri bu Protokol için de geçerli olacak ancak 5. Maddenin 1 fıkrasında belirtilen Taraflar bu hükümlerin dışında kalacaktır. Böyle bir Taraf, 2. Maddenin 1 ila 4 fıkralarında belirtilen yükümlülükleri üstlendikten dört yıl geçtikten sonraki herhangi bir zamanda Depoziter devlete yazılı bildirimde bulunarak Protokol'den çekilebilecektir. Bu çekilme, bildirim Depoziter devlet tarafından alınışından itibaren bir yıl geçtikten sonra veya çekilmeyle ilgili bildirimde belirtilebilecek daha sonraki bir tarihte yürürlüğe girecektir.

MADDE 20 : ORİJİNAL METİNLER

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerin eşit derecede geçerli olduğu bu Protokolün orijinal metni Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından emanete alınacaktır.

BU SÖZLEŞME AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN TAM YETKİLİ TEMSİLCİLER TARAFINDAN USULÜNE UYGUN OLARAK İMZALANMIŞTIR.

MONTREAL, ONALTI EYLÜL BİNDOKUZYÜZSEKSEN YEDİ.

Ek A

KONTROL EDİLEN MADDELER

Grup	Madde	Ozon Tüketim Potansiyeli*
Grup I		
CFCI ₃	(CFC-11)	1.0
CF ₂ CI ₂	(CFC-12)	1.0
C ₂ F ₃ CI ₃	(CFC-113)	0.8
C ₂ F ₄ CI ₂	(CFC-114)	1.0
C ₂ F ₅ CI	(CFC-115)	0.6
Grup II		
CF ₂ Br CI	(halon-1211)	3.0
CF ₃ Br	(halon-1301)	10.0
C ₂ F ₄ Br ₂	(halon-2402)	(tespit edilecek)

*/ Bu ozon tüketim potansiyelleri mevcut bilgilere göre tespit edilen tahminlerdir ve periyodik olarak gözden geçirilecek, yenileneceklerdir.